

PENSIOEN

Kwalitatief slechte data zijn de grootste bedreiging voor ons pensioenstelsel

Wil de pensioensector de komende jaren een succesvolle transformatie realiseren, dan is de kwaliteit van pensioendata cruciaal. En daar zit een probleem.

Want een groot deel van die data stamt uit een andere tijd, van soms meer dan 40 jaar geleden.

Toch is het opschonen van vervuilde data geen

kansloze missie. Als je nu niets doet, word je samen

met alle deelnemers de komende decennia achter-

volgd door slechte data. De Pensioenfederatie heeft

recentelijk een kader gepubliceerd als handvat voor

de uit te voeren activiteiten rondom datakwaliteit¹.

In de – nog te finaliseren – wetgeving wordt tevens

gedacht aan een verplichting aan het pensioen-

fondsbestuur om minimaal een opdracht aan de

externe accountant te geven voor een controle van de

overeengekomen specifieke werkzaamheden (COS

4400/Richtlijn 4400) omtrent datakwaliteit.²

Onafhankelijk van de status van de wetgeving, is de

vernieuwde interesse van de toezichthouder in de

juistheid en volledigheid van de data.³ Allemaal

aanleidingen voor het pensioenfondsbestuur om

datakwaliteit prioriteit te geven voor, tijdens en na

de transitie.

Drs. J.L.M. van Eekelen RA (links) is Associate Partner Financial Services bij EY Nederland.

J.F. Allermann MSc is Senior Manager Data Strategy bij EY Nederland.

De pensioensector staat voor de uitdaging om de maatschappij, politiek en toezichthouders vertrouwen te geven dat in de conversie naar het nieuwe pensioenstelsel de aanspraken in het systeem juist en volledig zijn. Goede datakwaliteit is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Het grote probleem daarbij is dat we met de bril van nu kijken naar pensioenadministraties die vaak al veertig tot zestig jaar oud zijn. Het gemiddelde geautomatiseerde pensioenadministratiesysteem draait al een jaar of twintig en de opslag van de deelnemersdata heeft in die periode niet altijd op eenzelfde, beheerste manier plaatsgevonden. Daarom kost het zoveel tijd en moeite om data in een bruikbare vorm uit die systemen te ontsluiten. En dat terwijl de eis van goede data-kwaliteit eigenlijk niet nieuw is. Het valt namelijk al jaren onder de eis van integere en beheerste bedrijfsvoering van een pensioenfonds.

QUINTO-P ONDERZOEK

Uit het Quinto-P onderzoek van DNB ruim 10 jaar geleden bleek dat tussen de 25 en 33 procent van de pensioenaanspraken een kleine tot grote afwijking heeft. Dat zorgelijke beeld heeft helaas niet geleid tot een grote schoonmaak. ISAE 3402-verklaringen over de gehanteerde beheersmaatregelen wekken ten onrechte de suggestie dat het allemaal wel meevalt.

NIET ZELDEN BESTAAN DEZE WORKAROUNDS UIT EXCELSHEETS DIE NAAST DE PENSIOENADMINISTRATIE WORDEN GEHANTEERD

WAAR ZITTEN DE GROOTSTE RISICO'S?

De datarisco's zitten vanzelfsprekend niet bij deelnemers met een standaard veertigjarig dienstverband. En zelfs niet bij deelnemers met een waardeoverdracht, want daar zitten voldoende controles op. Het gaat wel mis bij bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheid. Het is gebleken dat de verschillende pensioenadministratiesystemen de arbeidsongeschiktheidspercentages en de mate waarin de pensioenopbouw door moet lopen bij arbeidsongeschiktheid niet goed kunnen verwerken. Daar zijn *workarounds* ('tactical solutions') voor bedacht. Daar waar niet het standaard proces kan worden gevolgd, is sprake van een verminderde (geautomatiseerde) beheersing met een grotere kans op fouten. Dit geldt ook voor overgangsregelingen voor specifieke groepen deelnemers. Dergelijke regelingen passen vaak niet in de administratie en ook daar is dan een *workaround* voor bedacht. Niet zelden bestaan deze *workarounds* uit Excel sheets die naast de pensioenadministratie worden gehanteerd. Naast de hiervoor genoemde voorbeelden zijn er nog tal van andere situaties geïdentificeerd die de kwaliteit van de pensioenadministratie in meer of meerdere mate (negatief) beïnvloeden.

OPSCHONING IS KOSTEN/BATENAFWEGING

Dat de pensioenadministraties op orde zijn, is de verantwoordelijkheid van de pensioenfondsbesturen. Hoewel de pensioenadministratie vaak is uitbesteed aan een pensioenuitvoerder, zal het bestuur van het

pensioenfonds moeten zorgen dat de datakwaliteit van de pensioenadministratie op orde is. De karakteristieken tussen fondsen verschillen nogal. Ondernemingspensioenfonds hebben over het algemeen een goed beeld van de kwaliteit van hun pensioendata. Bij bedrijfstakpensioenfonds is de administratie niet zelden een grotere uitdaging. Het geautomatiseerd op elkaar afstemmen van loonadministraties en de administraties van pensioenuitvoerders is iets van recente datum. Daarvoor werkte men met foutgevoelige floppydisks, Excelbestanden en papieren lijstjes. Als deelnemers dan bovendien in sectoren werken waar men niet zo dol is op administratieve vastlegging en waarin ook nog eens regelmatig gewisseld wordt van baan, dan wordt het een ingewikkelde puzzel om de consistentie van de data te bewaken. Het leggen van de puzzel en dus opschonen van pensioendata brengt kosten met zich mee. Echter het werken met onjuiste data kan nog meer kosten met zich meebrengen. Denk bijvoorbeeld aan claims van deelnemers als blijkt dat zij niet het juiste pensioen krijgen.

ER MOET VOLDOENDE KENNIS EN GESCHIKTHEID IN HET BESTUUR VAN HET PENSIOENFONDS AANWEZIG ZIJN ALS HET GAAT OM DATAKwaliteit

RISICOGESTUURDE AANPAK VOOR DATAKwaliteit

Om de kosten binnen de perken te houden, is de aanbeveling om met een kwalitatieve risico-inventarisatie en focus op de kritieke data-velden te beginnen. Enerzijds door het gesprek aan te gaan met de medewerkers die de organisatie en haar historie kennen. Dat maakt het mogelijk om een kwalitatieve risico-inventarisatie te maken. Anderzijds meer vanuit een kwantitatief perspectief door met bijvoorbeeld *data-profiling* of zelflerende algoritmes uitzonderingen en vreemde verbanden in data op te sporen. Met gebruik van data-analyse kan naar de verschillende datakwaliteitsdimensies worden gekeken: is een administratief veld überhaupt gevuld? Is sprake van consistentie in de dataflow? Worden data die zijn aangemerkt als *appel* niet in sommige applicaties als *peer* gezien? Het kader van de Pensioenfederatie geeft hier duidelijke handvatten voor.

NAAST ROL EXTERNE ACCOUNTANT OOK CHIEF DATA OFFICER NODIG?

Ook banken en verzekeraars hebben op aandringen van DNB in het recente verleden aan datakwaliteit en data governance gewerkt. In het bankwezen is de Chief Data Officer inmiddels een min of meer vertrouwd verschijnsel. Voor pensioenfonds en -uitvoerders is dat nu misschien nog een brug te ver, maar dat neemt niet weg dat wij van mening zijn dat voldoende kennis en geschiktheid in het bestuur van het pensioenfonds aanwezig moet zijn als het gaat om datakwaliteit. De juistheid en volledigheid van de relevante pensioendata moeten prioriteit krijgen en het bestuur van het pensioenfonds moet voldoende grip hebben en houden op daarvoor benodigde acties o.a. door de 4400-verplichting. De externe accountant controleert de uitgevoerde werkzaamheden en kan zo de toezichthouder vertrouwen geven in de

kwaliteit van het implementatieplan voor de transitie. Immers als de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel plaatsvindt met data van slechte kwaliteit, dan leidt dat ook tot onjuiste en onevenwichtige uitkomsten voor de deelnemers. Met afbreuk van het vertrouwen in de pensioensector tot gevolg. Concluderend dus alle redenen om de datakwaliteit op orde te hebben voor, tijdens en na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

In het kort

- Uit het ruim tien jaar oude geruchtmakende Quinto-P onderzoek van DNB is bekend dat tussen de 25 en 33 procent van de pensioenaanspraken een kleine tot grote afwijking heeft.⁴
- Het opschonen van pensioendata brengt kosten met zich mee. Echter het werken met onjuiste data kan nog meer kosten met zich meebrengen.
- Een belangrijke aanbeveling is om risicogestuurd te werk te gaan. Enerzijds door het gesprek aan te gaan met de mensen die de organisatie en haar historie kennen. Anderzijds door met bijvoorbeeld data-profiling of zelflerende algoritmes uitzonderingen en vreemde verbanden in data op te sporen.
- Pensioenfederatie geeft handvatten aan de sector rondom datakwaliteit middels het gepubliceerde kader.
- Verplichting tot overeengekomen specifieke werkzaamheden (COS 4400) beschrijft rol van externe accountant met betrekking tot datakwaliteit. ■

1 – Kader datakwaliteit (pensioenfederatie.nl), bezocht op 25 april 2023

2 – https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjK1Puqgsb-AhVPUKQEHfYSdCEQfnoECoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.internetconsultatie.nl%2Fbesluittoekomstpensioenen%2Fdocument%2F8867&usq=A0vVaw3e_3MFT1pDKqt6vx05-tP, bezocht op 25 april 2023

3 – TRANSITIEEUWS – Datakwaliteit, tijdig beginnen cruciaal (dnb.nl), bezocht op 25 april 2023

4 – [guidance-uitbesteding-pensioenfonds.pdf](#) (dnb.nl), bezocht op 25 april 2023